

Miljø- og Fødevarerministeriet
Departementet

Folketingets Miljø- og Fødevarerudvalg

Den 25. september 2015

./ Vedlagt fremsendes til udvalgets orientering orienterende notat om undtagelse i forhold til fire dyrkningsansøgninger angående genetisk modificeret majs, jævnfør artikel 26c i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/412 af 11. marts 2015 om ændring af direktiv 2001/18/EF for så vidt angår medlemsstaternes mulighed for at begrænse eller forbyde dyrkning af genetisk modificerede organismer på deres områder (komitésag).

Der er oversendt grundnotat om sagen til Folketingets Europaudvalg den 16. september 2015. Sagen har sidenhen været i høring i §2-udvalget (landbrug) og Miljøspecialudvalget, hvor der er indkommet bemærkninger.

Med venlig hilsen

Jesper Wulff Pedersen

Miljø- og Fødevarerministeriet

Departementet

Sagsnr: 2015-7492

Den 24. september 2015

MFVM 430

ORIENTERENDE NOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

om undtagelse i forhold til fire dyrkningsansøgninger angående genetisk modificeret majs, jævnfør artikel 26c i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/412 af 11. marts 2015 om ændring af direktiv 2001/18/EF for så vidt angår medlemsstaternes mulighed for at begrænse eller forbyde dyrkning af genetisk modificerede organismer på deres områder (komité-sag)

Der er oversendt grundnotat om sagen til Folketingets Europaudvalg den 16. september 2015. Sagen har sidenhen været i høring i §2-udvalget (landbrug) og Miljøspecialudvalget, hvor der er indkommet følgende bemærkninger:

DI Fødevarer anbefaler, at Danmark ikke anmoder om nationale dyrkningsundtagelser – hverken generelt eller i forhold til de konkrete ansøgninger. DI Fødevarer finder det afgørende, at GMO'er vurderes videnskabeligt. Vurderes GMO'er sikre, bør der være adgang til at anvende dem i Danmark og resten af EU. EFSA har i det konkrete tilfælde vurderet, at det er usandsynligt, at dyrkning af de fire GMO'er giver anledning til miljø- eller sundhedsmæssige problemer. Konkret anbefaler DI Fødevarer derfor, at Danmark ikke anmoder om undtagelser.

Landbrug & Fødevarer finder det vigtigt at være opmærksom på, at introduktion af glyfosat tolerante afgrøder ikke i sig selv er det, der introducerer anvendelse af glyfosat i konventionelt landbrug. Allerede i dag anvendes glyfosat i mange tilfælde til bekæmpelse af ukrudt før såning af majs. Ved dyrkning af en glyfosat tolerant afgrøde vil denne behandling blot blive udskudt et stykke tid til efter såning. Det vil formodentlig have den samme positive effekt på biodiversiteten i marken som danske forsøg udført af blandt andet Miljøstyrelsen i 1999 med glyfosattolerante foderroer, hvor ukrudtsbekæmpelsen kunne udsættes i nogle uger. Det bevirkede, at der var en meget rig ukrudtsflora til gavn for insekter og fugle i yngletiden. En konklusion i undersøgelserne var således, at glyfosat tolerante GM afgrøder gavner lærken. Hertil kommer, at glyfosatholdige midler generelt anvendes til bekæmpelse af vanskelige ukrudtsarter som supplement til den øvrige specifikke bekæmpelse af ukrudt i de enkelte afgrøder og via dyrkningstekniske tiltag i sædskiftet. Dyrkning af glyfosat tolerant majs vil i en vis udstrækning kunne erstatte denne anvendelse af glyfosat for eksempel efter høst. I majs vil anvendelse af glyfosat i afgrøden give mulighed for at bekæmpe vanskelige ukrudtsarter som for eksempel ærenpris og storkenæb, som med de i dag godkendte midler i majs kræver meget høje doseringer, og alligevel ofte med en utilfredsstillende effekt til følge. Den stramme godkendelsesordning har medført, at ukrudtsmidler i majs er baseret på få virkemekanismer. Eksempelvis er bekæmpelsen af hanespore og grøn skærmaks helt afhængig af ALS-herbicidet mesotrion. I udlandet er allerede set resistens hos hanespore og skærmaks mod dette stof. Glyfosat vil således være et vigtigt element i en antiresistensstrategi på ejendomme, som dyrker majs i sædskiftet. Det skal samtidig bemærkes, at erhvervet og danske landmænd er helt opmærksomme på, at ukrudtsbekæmpelsen i majs ikke udelukkende må baseres på glyfosat, da det vil føre til resistens over for glyfosat.

Landbrug & Fødevarer finder, det endvidere er vigtigt at understrege, at den danske lov om sameksistens, som skal sikre lige muligheder for økologiske, konventionelle og genmodificerede afgrøder, er baseret på særdeles grundige videnskabelige studier. Disse undersøgelser konkluderer, at det for en lang række landbrugsafgrøder gennem simple virkemidler som for eksempel afstands-krav mellem genmodificerede afgrøder og ikke-genmodificerede økologiske eller konventionelle afgrøder af samme art er muligt at sikre sameksistens. Det vil sige, at det er muligt at sikre fortsat dyrkning af for eksempel økologiske majs selv om andre landmænd påbegynder dyrkning af GM majs. Den danske lov om sameksistens indeholder samtidig regler, som sikrer, at hvis en økologisk landmand skulle komme til at lide et økonomisk tab, så er han let og ubureaukratisk sikret en kompensation for dette tab.

Dyrkningsregler for den konkrete afgrøde (majs, byg, hvede, kartofler, roer m.v.) er endvidere en forudsætning for, at der i Danmark kan dyrkes en GM sort af de pågældende afgrøder. Det betyder, at der allerede med den gældende danske lovgivning er tale om dansk kompetence i forhold til at fastsætte betingelser for dyrkningen. Det betyder samtidig, at for de afgrøder, hvor det er vanskeligt at sikre sameksistens via videnskabeligt baserede virkemidler, vil der ikke kunne udarbejdes et konkret bilag til sameksistensbekendtgørelsen, og det vil derfor ikke være muligt at dyrke den pågældende afgrøde i Danmark. Da der allerede er fastsat videnskabeligt baserede sameksistensregler for majs, som sikrer det fortsat er muligt at dyrke økologiske og konventionelle majs-sorter i Danmark, selv om der introduceres mulighed for at dyrke GM majs, finder Landbrug & Fødevarer det særdeles vanskeligt at be-grunde et nationalt forbud eller for at anmode om en dansk dyrkningsundtagelse.

Landbrug & Fødevarer skal herudover henvise til tidligere fremsendte bemærkninger i forbindelse med høringen.

Økologisk Landsforening og Foreningen for Biodynamisk Jordbrug har sendt et samlet høringssvar. Foreningerne opfordrer til, at Danmark gør brug af muligheden for at søge om dyrkningsundtagelse. Det er foreningernes opfattelse, at blandt andre Danmark har spillet en vigtig rolle for at skabe mulighed for at søge om dyrkningsundtagelse. Det er en mulighed, som Danmark selv bør udnytte.

Ifølge foreningerne er der et tydeligt markedspotentiale i at kunne erklære sig som GMO frit land. Det er ikke tilladt at anvende GMO i den økologiske produktion, og der er en udbredt skepsis over for GMO fødevarer i EU. Foreningerne erfarer, at det giver en fordel, at tilbyde økologiske varer fra et land, hvor GMO dyrkning er forbudt. Det giver en ekstra sikkerhed for aftageren.

Danmarks geografi giver Danmark særlige muligheder for at beskytte sig mod GMO via dyrkningsforbud. Det bør Danmark udnytte, da det kan give Danmark nogle særlige fordele på markedet. For så vidt angår risikovurderingerne og anbefalingen om afstandskrav til område med truede sommerfugle, så mener foreningerne ikke, at der er acceptabelt, at indrette reglerne med udgangspunkt i, at flora og fauna kun skal sikres leveduligheder i særligt udpegede områder. Det er foreningernes opfattelse, at der er en målsætning om at sikre leveduligheder i hele Danmark. Når det handler om sommerfugle, er der optællinger på pladsplan for at kende til udbredelsen. Det er et seriøst skifte, hvis det hermed er tilstrækkeligt, at de har eksistensmuligheder i udpegede områder.

Det økologiske dyrkningssystem er blandt andet afhængig af, at økosystemets egne reguleringsmekanismer fungerer. De skal fungere på hele dyrkningsfladen og ikke alene i udpegede områder.

Anbefalingen om afstandskrav til udpegede habitatområder er en klar indikator på, at økosystemet påvirkes af dyrkningen af disse GM-majs.

Greenpeace finder, at de fire GMO-ansøgninger der endnu ikke er vurderet af EFSA unægtelig er indgivet/meddelt og der derfor er otte, ikke fire, dyrknings-GMO'er, som er omfattet af overgangsordningen og 3. oktober 2015 fristen. Danmark bør således søge om dyrkningsundtagelse for alle otte verserende ansøgninger om dyrkning af GMO majs.

Greenpeace anfører endvidere, at for de dyr der fodres med glyphosat behandlet GMO-majs har Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug (DCA) ved Århus Universitet i forbindelse med høring af GMO-majsen MON 87427 anbefalet at afvise godkendelse af hensyn til at glyphosat-rester kan have negativ effekt på trivsel og mavesundhed hos de dyr, der fodres med GMO-majsen. Hertil må tilføjes at det internationale kræftforskningsagentur under WHO – IARC – har vurderet glyphosat som "sandsynligvis kræftfremkaldede". Greenpeace er opmærksomme på at WHO's Joint Meeting on Pesticide, Residues (JPMR) er kommet til den modsatte konklusion. De to modstridende vurderinger var årsag til at en task force blev nedsat i marts 2015 for at undersøge uoverensstemmelsen imellem IARC og JPMRs resultater. Hvor Greenpeace finder, at der gives en ret sønderlemmende kritik af JPMR's arbejde. Lige nu ser det ud til at EFSA først vil fremlægge sin endelige vurdering af glyphosat i juni 2016. Ud fra en samlet vurdering forekommer det således helt ude af trit med forsigtighedsprincippet hvis ikke der siges nej til dyrkning af glyphosat tolerante GMO'er.

Forelagt notat nævner den bekymring, at "Danmark" tidligere har udtrykt omkring risici for, at GMO afgrøder med indsatte toksin gener kan skade sommerfugle og andre insekter der ikke er skadedyr. Bekymringen synes fejlet af vejen med henvisning til at blandt andet EFSA's anbefaler en sikkerhedsafstand på 20 / 30 meter (Mon810 / Pioneer / Dow 1507) til EU-habitat områder med forekomster af fredede sommerfugle. Den løsning er ingen løsning. I Danmark hvor 2/3 af arealet er under plov er marker og markbræmmer et vigtigt habitat for biodiversitet inklusiv sommerfugle. Hertil kommer at langtidseffekter af indsatte toksin-genet Cry1F (Pioneer 1507) os bekendt slet ikke er blevet undersøgt.

Under miljømæssige konsekvenser henviser notatet til de danske sameksistensregler. Fokus er her alene på risikoen for biologisk spredning. Virkeligheden er at hvis der åbnes for GMO-dyrkning er en vigtig årsag til GMO-spredning menneskelige fejl med hensyn til håndtering, snarere end biologisk spredning. Greenpeace fremfører, at de seneste års mange erfaringer med GMO-forurening viser entydigt, at risikoen for de menneskelige spredningsveje er mindst ligeså vigtig som biologiske spredningsveje. Greenpeace kan fremhæve flere konkrete eksempler.

Slutteligt fremfører Greenpeace, at Danmark har siden 2010 arbejdet for at etablere muligheden for nationalt at forbyde dyrkning af GMO afgrøder. Og forslaget til direktiv 2015/412 var endda under det danske EU-formandskab i 2012 kendt som "The Danish Proposal". Nu har vi formelt den ret. Der påhviler derfor Danmark et særligt ansvar for i praksis at få etableret denne som en reel ret til nationalt at forbyde GMO-dyrkning. Danmark bør derfor ikke blot ansøge om den frivillige undtagelse under 26b stk 1-2 (og overgangsordningens artikel 26c stk 1a), men også efterfølgende lave politisk besluttede dyrkningsforbud efter reglerne i direktiv 2015/412 artikel 26b, stk 3-8.

Det er ret besat de folkevalgte, ikke ansøgvirksomheden, der bør træffe beslutning om GMO-dyrkning. Det er den ret EU med Barossodirektivet har lovet medlemslandene. Det gælder nu om at få etableret en praksis hvor Danmark udelukker GMO, der for eksempel er designet til at kunne

tåle ukrudtsmidler, producerer insektgifte, indeholder antibiotikaresistens osv. Det er en holdning, som et flertal i folketinget gav udtryk for under debatten af beslutningsforslag B95 den 12. maj 2015.